

19.10.2018

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Viite: lausuntopyyntö (STM/2645/2017)

Asia: Lausunto tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän mietinnöstä

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti kesäkuussa 2017 työryhmän, jonka tehtävänä oli tehdä esityksiä lakimuutoksiksi ja muiksi toimenpiteiksi, jotka tukevat ja edistävät tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön loppumista vuoteen 2030 mennessä. Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (jäljempänä ”MaRa”) kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu työryhmän toimenpide-ehdotuksista seuraavaa:

1. Hallinnollinen sanktiomaksu (toimenpide-ehdotus 36)

Tupakointikieltojen rikkominen on tupakkalain 113 §:ssä säädetty rikosoikeudellisesti rangaistavaksi teoksi (tupakointirikkomus). Työryhmä ehdottaa, että se muutettaisiin hallinnolliseksi, pysäköintivirhemaksun kaltaiseksi sanktiomaksuksi.

Tupakointikieltoja noudatetaan pääsääntöisesti hyvin, kun kysymys on julkisista sisätiloista. Työryhmän näkemyksen mukaan kieltojen rikkominen tapahtuukin lähinnä joko ulkona tapahtuvissa tilaisuuksissa, kuten festivaaleilla tai sellaisissa tiloissa, jotka voidaan mieltää ulkotiloiksi. Tällaisia tiloja ovat esimerkiksi parkkihallit, tietynlaiset katetut julkisen liikenteen pysäkit ja odotusaukiot sekä katetut ravintolaterassit.

Seuraamuksena hallinnollinen sanktiomaksu olisi kriminalisointia sopivampi ratkaisu. Sen käyttöönottoa tukisi myös se, että vastaavanlainen seuraamusmaksu on otettu käyttöön uudessa alkoholilaissa. *MaRa pitää perusteltuna, että voimassa olevan tupakkalain mukainen tupakointirikkomus korvattaisiin hallinnollisella sanktiomaksulla.*

2. Vuosittaiset valvontamaksut (toimenpide-ehdotus 37)

Tupakkalaisissa säädetty vuosittaiset valvontamaksut pidettäisiin työryhmän ehdotuksen mukaan voimassa olevan tupakkalain mukaisella enimmäistasolla. Tupakkalain mukaan kunta perii vuosittain hyväksymänsä taksan mukaisen valvontamaksun, joka on enintään 500 euroa myyntipistettä kohden. Jos myyntipaikassa myydään sekä tupakkatuotteita että nikotiininesteitä, peritään valvontamaksu enintään kaksinkertaisena.

Maakuntauudistuksen II-vaiheen lainsäädäntökokonaisuus sisältää ehdotuksen tupakkalain vuosittaisen valvontamaksun muuttamisesta. Lakiluonnoksessa valvontamaksuksi ehdotetaan kiinteää 350 euron maksua myyntipistettä kohden ja jos myynnissä on sekä tupakkatuotteita että nikotiininesteitä, kiinteää 500 euron maksua myyntipistettä kohden.

Tupakointi vähenee Suomessa koko ajan. Samalla myös tupakan myyntipisteiden lukumäärä vähenee. Vuosittaisten valvontamaksujen alentaminen ei todennäköisesti muuttaisi tätä kehitystä päinvastaiseen suuntaan. Myyntipaikkojen ja niiden sisällä olevien myyntipisteiden lukumäärä ei siten käänntyisi kasvuun, mikä samalla voisi lisätä tupakkalain alaisten tuotteiden saatavuutta. *MaRa kannattaa valvontamaksun enimmäismäärän alentamista 350 euroon myyntipistettä kohden riippumatta siitä, onko myyntipisteessä myynnissä tupakkatuotteiden lisäksi myös nikotiininesteitä.*

Valvontamaksu on veronluonteinen maksu, eikä siltä edellytetä kustannusvastaavuutta. Maksulla katetaan tupakkalain mukaisen valvonnan kustannukset. Valvontamaksu kohdistuu nykyisellään erityisesti pieniin ja isojen asutuskeskusten ulkopuolella oleviin myyntipaikkoihin, joissa tupakkatuotteita myydään lukumääräisesti vähän, mutta jossa niiden pitäminen saatavilla on tärkeää asiakaspalvelun kannalta. Monet myyntipisteet ovat joutuneet lopettamaan toimintansa valvontamaksun takia. Valvontamaksun enimmäismäärän pitäminen nykyisellä tasolla lisää tupakkatuotteiden harmaita markkinoita ja samalla niiden harmaata tuontia Suomen ulkopuolelta.

Vaihtoehtoinen tapa vähentää tupakan vähittäismyyntiluvan hankkineiden yritysten valvontamaksua olisi säätää laissa kiinteä valvontamaksu jokaista alkavaa kahta myyntipistettä kohden. Esimerkiksi ravintolassa, joka on hankkinut tupakan vähittäismyyntiluvan, voi olla myyntitiskin takana useampia kassakoneita, joihin tupakkatuotteita koskevat ostokset voi lyödä. Valvontaviranomainen on vakiintuneesti katsonut, että jokainen yksittäinen kassakone on erillinen myyntipiste. Moni ravintola on joutunut keskittämään tupakkatuotteiden myynnin vain yhteen kassakoneeseen vähentääkseen valvontamaksusta aiheutuvaa maksurasitusta. Tämä on käytännön myyntitoiminnan kannalta hankalaa. *MaRan näkemyksen mukaan valvontamaksun määräytymistä samassa vähittäismyyntipaikassa olevista myyntipisteistä tulee muuttaa niin, että kiinteä valvontamaksu määräytyy jokaista alkavaa kahta myyntipistettä kohden.*

On olennaista, että valvontaviranomaiset suorittavat oikein mitoitettua ja perusteelliseen riskien arviointiin perustuvaa kohdennettua valvontaa. Tupakkalakiin tehtävillä muutoksilla ei tule lisätä viranomaisten tehtäviä eikä valvontatoimenpiteitä nykyisestä, koska valvontatoiminnan rahoittaa pääasiassa yksityinen sektori. Lisäksi kotimaassa toimivia yrityksiä ja kansainvälisessä liikenteessä olevia risteilyaluksia tulee kohdella tupakkalainsäädännössä tasapuolisesti.

Tupakkalain 91 §:n 3 momentin mukaan kunnat voivat valvontamaksuja huomioidessaan määrittää maksun alemmaksi, jos myyntitoimintaa harjoitetaan vuotta lyhyemmän ajan. Jos esimerkiksi yleisötapahtumissa ja festivaaleilla myydään tupakan vähittäismyyntilupaa edellyttäviä tuotteita, on välttämätöntä kohtuuttoman maksurasituksen välttämiseksi, että maksurasitus suhteutetaan myyntipäivien lukumäärään. *MaRa kat-*

soo, että säännöstä tulisi muuttaa velvoittavaksi siten, että kunnan tulee periä näissä tilanteissa myyntitoiminnan keston suhteutettua valvontamaksua.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Sami Hämäläinen
lakimies

Suvi Lahti-Leeve
lakimies

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä ja kuntoutumiskeskuksia, viikko-osakeyrityksiä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, cateringyrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 2 700 jäsentä, joilla on 7 400 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.